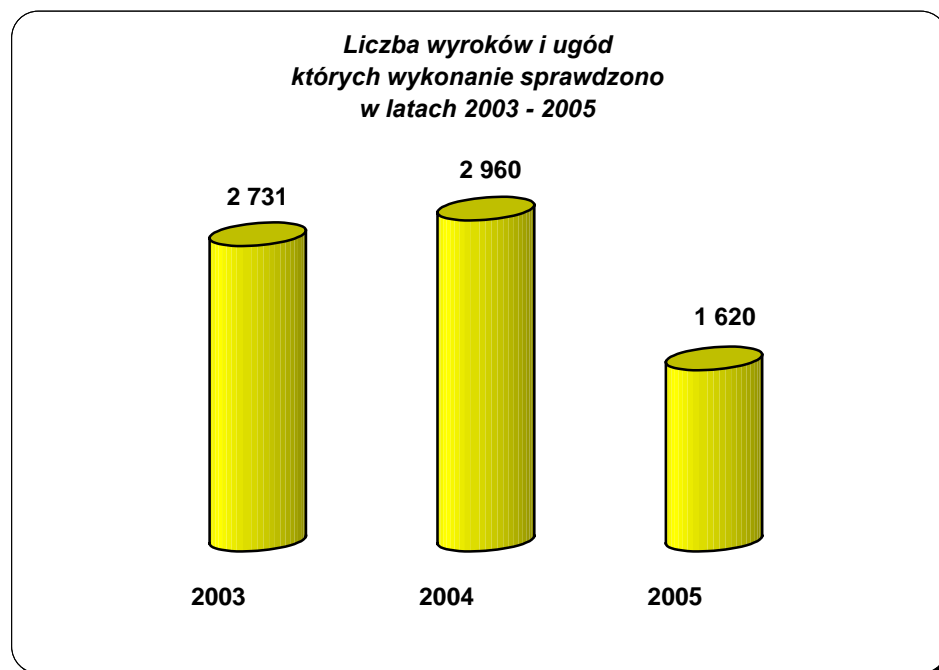

Kontrole wykonywania przez pracodawców prawomocnych orzeczeń wydanych przez sądy pracy stanowią stały element Programu działania Państwowej Inspekcji Pracy, realizowany przez wszystkie okręgowe inspektoraty pracy.

Podstawą przeprowadzanych kontroli są przede wszystkim skargi zgłaszane przez pracowników, sygnalizujących problem niewykonywania przez pracodawców wyroków sądowych, jak również informacje uzyskiwane z sądów pracy o zapadłych i podlegających wykonaniu orzeczeniach.

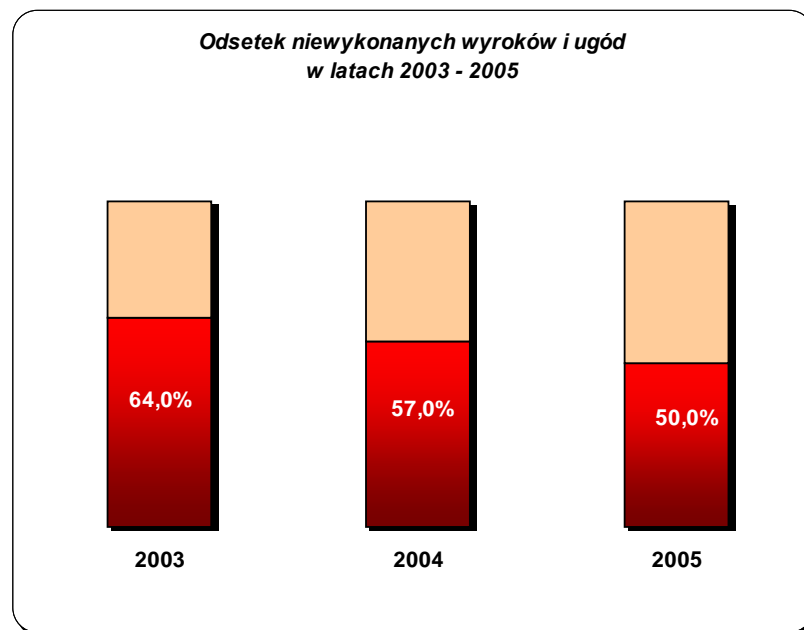
W latach 2003 – 2005 inspektorzy pracy skontrolowali wykonanie 7 311 prawomocnych wyroków i ugód zawartych przed sądami pracy, kontrolując w tym zakresie 2 127 pracodawców (720 w 2003 roku, 690 – w 2004 roku, 717 – w 2005 roku).

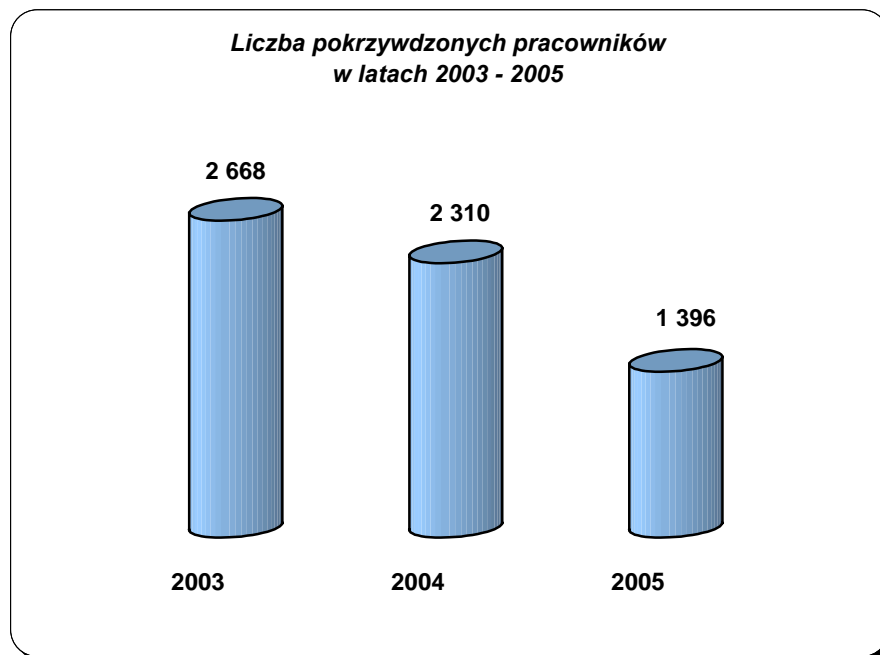
W 2005 roku liczba skontrolowanych orzeczeń zmniejszyła się o 45 % w stosunku do roku 2004 i o 40 % w stosunku do roku 2003 (powracając do poziomu z lat 2000 – 2001), przy zbliżonej liczbie pracodawców objętych kontrolą. Wynika to z faktu, iż w latach 2003 - 2004 wiele publicznych placówek służby zdrowia, z uwagi na brak środków finansowych, nie wykonało orzeczeń sądów pracy, zobowiązujących do zapłaty pracownikom

dodatkowego wynagrodzenia rocznego oraz podwyżki wynagrodzeń przyznanej na mocy przepisów tzw. ustawy „203” z dnia 22.12.2000 roku nowelizującej ustawę z dnia 16.12.1994 roku o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców (...).

Wyniki przeprowadzonych kontroli wskazują, iż z roku na rok maleje odsetek niewykonanych orzeczeń sądów pracy. W 2003 roku stwierdzono niewykonanie 64 % spośród skontrolowanych przez inspektorów pracy wyroków i ugód; w roku 2004 odsetek niewykonanych orzeczeń wyniósł 57 %, a w roku 2005 – 50 %.

Zmniejsza się również liczba pracowników pokrzywdzonych wskutek niewykonania wyroków sądów pracy. W 2005 roku było ich 1 396, tj. o prawie 40 % mniej niż w roku 2004 (2 310 pracowników) i o niemal 48 % mniej niż w roku 2003, gdy pracodawcy nie wykonali orzeczeń sądowych dotyczących 2 668 pracowników.

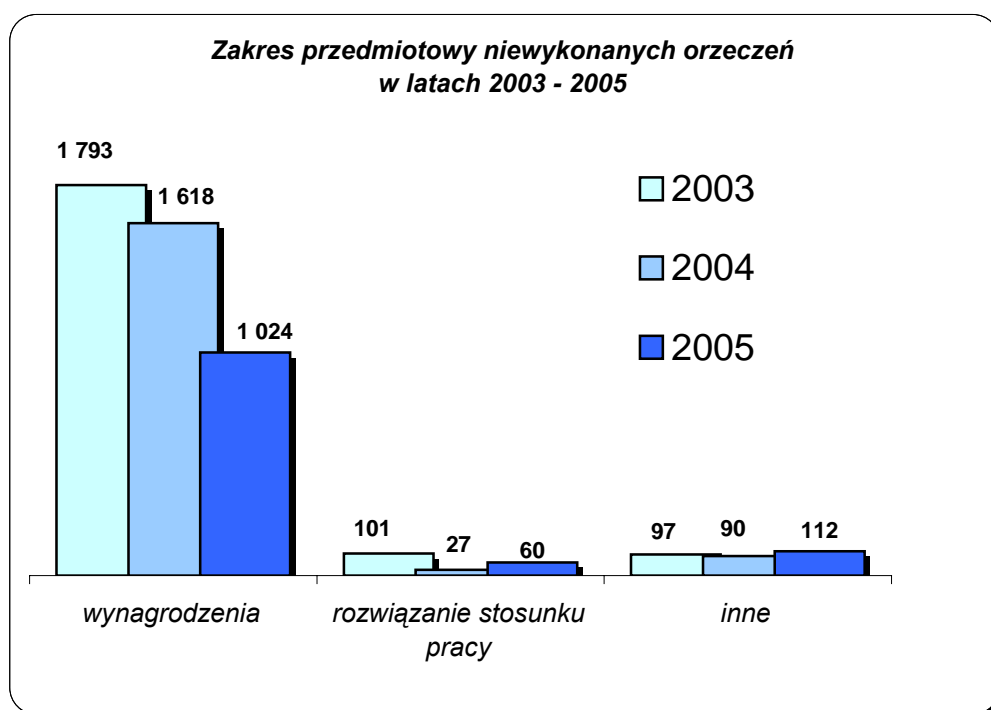
Wyniki kontroli wskazują, iż w ostatnich latach maleje liczba pracodawców niewykonujących orzeczeń sądów pracy. W 2003 roku było ich 302 – spośród 720 objętych kontrolą, w 2004 roku – 255 spośród 690 skontrolowanych, w 2005 roku – 230 na 717 skontrolowanych.

Zakres przedmiotowy niewykonanych orzeczeń

Spośród niewykonanych orzeczeń sądów pracy największą grupę stanowiły orzeczenia dotyczące świadczeń pieniężnych ze stosunku pracy, w tym w szczególności wypłaty wynagrodzenia za pracę.

W 2005 roku 1 024 niewykonanych orzeczeń dotyczyło należności pieniężnych, 60 – nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy, a 112 – innych roszczeń, przede wszystkim wydania lub sprostowania świadectwa pracy.

Przyczyny niewykonania orzeczeń

Podobnie jak w latach ubiegłych istotny wpływ na wykonywanie orzeczeń sądów pracy dotyczących należności pieniężnych ma sytuacja ekonomiczna pracodawców. Zła kondycja finansowa pracodawców stanowiła przyczynę niewykonania 54 % niezrealizowanych orzeczeń w roku 2003, 82 % orzeczeń w roku 2004 i 59 % w roku 2005. W trakcie kontroli inspektorzy pracy stwierdzali przypadki realizowania orzeczeń z opóźnieniem, w miarę

napływu środków pieniężnych, jak również zawierania ugód z pracownikami, na mocy których strony ustalały indywidualnie terminy spłaty należnych świadczeń w ratach. Poza przyczynami ekonomicznymi, częstym powodem niewykonania orzeczenia sądu pracy była, w ocenie inspektorów pracy, zła wola pracodawcy, umyślnie uchylającego się od wykonania prawomocnego orzeczenia.

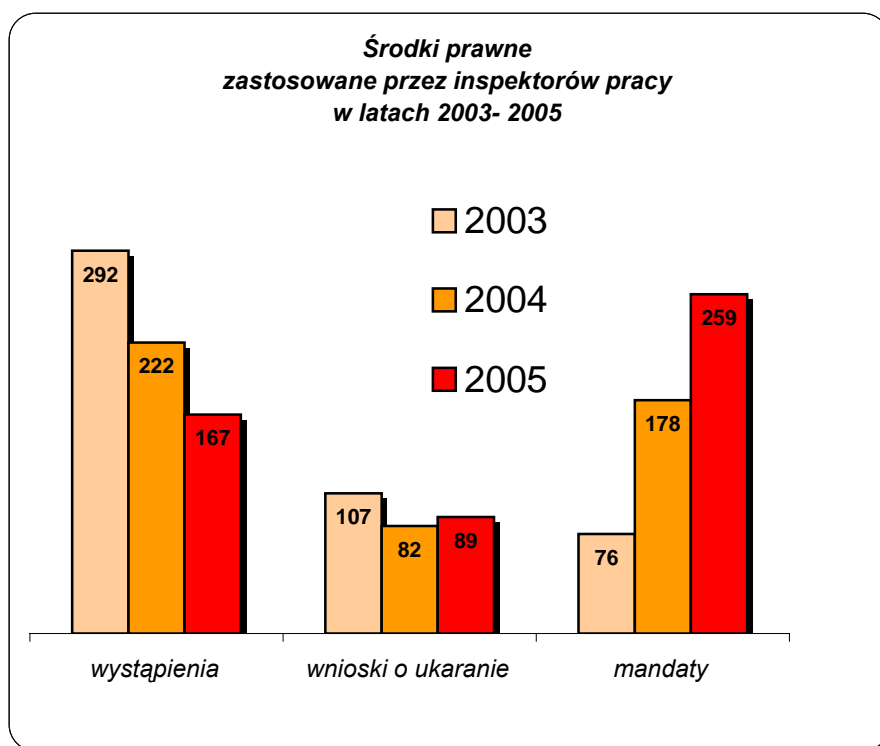
Środki prawne zastosowane przez inspektorów pracy

W latach 2003 – 2005 inspektorzy pracy w celu wyegzekwowania wykonania orzeczeń sądów pracy skierowali do pracodawców 681 wystąpień zawierających 1 003 wnioski (292 wystąpienia w roku 2003, 222 – w roku 2004 i 167 – w roku 2005).

W związku z ujawnionymi wykroczeniami przeciwko prawom pracownika inspektorzy pracy skierowali do sądów grodzkich 278 wniosków o ukaranie (107 – w roku 2003, 82 – w roku 2004, 89 – w roku 2005). Sądy grodzkie w następstwie złożonych wniosków ukarały sprawców wykroczeń grzywnami w kwocie 56 470 zł - w 2003 roku, 24 700 zł – w 2004 roku oraz 33 920 zł w 2005 roku.

Natomiast na 513 pracodawców (76 – w roku 2003, 178 – w roku 2004, 259 – w roku 2005) nałożono grzywny w drodze mandatów karnych na łączną kwotę 294 300 zł (kolejno – 24 550 zł, 91 850 zł, 177 900 zł).

W 59 przypadkach szczególnie nagannego i lekceważącego zachowania pracodawcy, polegającego na uporczywym uchylaniu się od wykonania wydanego orzeczenia lub też utrudnianiu inspektorom pracy przeprowadzenia czynności kontrolnych, skierowano do Prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (26 zawiadomień w roku 2003, 17 – w roku 2004, 16 – w roku 2005). Spośród 16 zawiadomień skierowanych do prokuratury w 2005 roku – 6 postępowań aktualnie się toczy, 5 umorzono, w 1 przypadku wydano postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, natomiast w stosunku do 4 pracodawców postępowanie zakończyło się wniesieniem do sądu aktu oskarżenia.

Efekty działań inspektorów pracy

W wyniku działań podjętych przez inspektorów pracy pracodawcy zrealizowali w 2003 roku 635 niewykonanych orzeczeń (36 %), w 2004 roku – 1070 orzeczeń (63,5 %), a w 2005 roku – 305 (38 %).

W latach 2003 – 2005 działania inspektorów pracy spowodowały wypłacenie 3 234 pracownikom świadczeń pieniężnych na łączną kwotę 9 728 040 zł.

Na przykład:

- w 2004 roku Zakłady Mięsne w Ostrołęce wykonały 3 wyroki sądu pracy na rzecz 47 pracowników, wypłacając kwotę 114 358 zł tytułem odszkodowania za skrócony okres wypowiedzenia umów o pracę;
- w 2005 roku SZOZ w Michałowie wykonał wyroki sądu pracy, wypłacając 12 pracownikom dodatkowe wynagrodzenie roczne oraz podwyżkę wynikającą z tzw. ustawy „203” w łącznej kwocie 53 600,89 zł;
- w 2005 roku Mostostal Export w Warszawie zrealizował 3 wyroki wypłacając pracownikom kwotę 14 646 zł tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop oraz odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę.

W oparciu o wyniki kontroli wykonywania przez pracodawców orzeczeń sądów pracy w latach 2003 – 2005 można stwierdzić, że działania

inspektorów pracy przynoszą wymierne efekty w postaci wymuszenia wykonania przez pracodawców części niezrealizowanych orzeczeń sądów pracy, dotyczących zarówno świadczeń niepieniężnych (np. wydanie lub sprostowanie świadectwa pracy), jak i wypłaty na rzecz pracowników wynagrodzenia i innych należności ze stosunku pracy. Odnotowywano przypadki, w których samo skierowanie sprawy do Państwowej Inspekcji Pracy i rozpoczęcie kontroli powodowało, iż pracodawcy przystępowali do realizacji wyroków.

W dalszym ciągu istotny wpływ na wykonywanie orzeczeń sądów pracy ma sytuacja ekonomiczna pracodawców. Często wyroki wykonywane są tylko częściowo lub świadczenia wypłacane są w ratach z uwagi na trudną sytuację finansową zobowiązanych pracodawców, w tym w szczególności publicznych placówek służby zdrowia. Środki prawne jakimi dysponują inspektorzy pracy okazują się w takich przypadkach niewystarczające dla skutecznego wyegzekwowania na rzecz pracowników zasądzonych przez sądy świadczeń. W konsekwencji część orzeczeń sądowych może być zrealizowana jedynie w wyniku postępowania prowadzonego przez komorników sądowych.

Dodatkowo, mając na uwadze konieczność zapewnienia pracownikom realizacji podstawowego uprawnienia, jakim jest wypłata wynagrodzenia za pracę, w naszej ocenie wskazane byłoby objęcie penalizacją określoną w art. 218 Kodeksu karnego także przypadków niewykonania orzeczenia sądu nakazującego wypłatę pracownikowi wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia ze stosunku pracy. W obecnym stanie prawnym przestępstwem jest tylko niewykonanie orzeczenia sądu przywracającego pracownika do pracy, natomiast zaniechanie realizacji pozostałych orzeczeń sądu stanowi wykroczenie z art. 282 § 2 Kodeksu pracy.